[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-7\(13\)-78-87](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-7(13)-78-87)

УДК 35.077

Комарницька Ганна Омелянівна доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри публічного адміністрування та управління бізнесом, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Коперника 3, м. Львів, 79000, тел.: (032) 235-64-50, e-mail: lozjuk7@gmail.com, hanna.komarnytska@lnu.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0002-5533-6439>

Івженко Інна Борисівна кандидат наук з державного управління, доцент кафедри теорії та технології соціальної роботи, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, вул. Пирогова, 9, м. Київ, 01601, тел.: (044) 234-11-08, e-mail: inna_ivzhenko@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0003-2224-3292>

Віремейчик Анатолій Миколайович аспірант кафедри державного управління та місцевого самоврядування, Херсонський національний технічний університет, Бериславське шосе, 24, м. Херсон, 73008, корпус 3, тел.: (055) 232-69-09, e-mail: anatoliy-v1972@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0003-0894-8894>

ВЗАЄМОДІЯ МІЖНАРОДНИХ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ З ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ

Анотація. Встановлено, що співпраця між органами державної влади та міжнародними неурядовими організаціями відіграє важливу роль у політичній діяльності держави. Зазначено, що взаємовідносини між органами державної влади та міжнародними організаціями визначаються низкою принципів, методів та пріоритетів, що характеризують їх роль у всіх сферах суспільного життя. Водночас ці відносини спрямовані на консолідацію спільних зусиль для забезпечення механізму дієвого та ефективного контролю держави за дотриманням інтересів, прав і свобод людини. Визначено, що для ефективної взаємодії міжнародних неурядових організацій з органами державної влади України необхідно подолати корупцію та бюрократизацію публічної влади, соціальну інерцію громадян. Наголошено, що невирішеним залишається питання посилення відповідальності органів державної влади та їх посадових осіб за дотримання законодавства про правовий статус міжнародних неурядових організацій. Дано пропозиції щодо запровадження ефективної моделі взаємодії міжнародних неурядових організацій з органами державної влади: забезпечення інформаційної відкритості та прозорості з боку органів державної влади, вчасне інформування громадських інституцій про підготовку проектів рішень; подальше вдосконалення законодавчої бази, усунення її недоліків та прогалин, забезпечення ефективності процедури консультування громадськості, впровадження громадського контролю, громадської експертизи, включаючи антикорупційну експертизу в правових актах; охоплення методами громадського

контролю, громадської експертизи, моніторингу, консультування громадськості з питань, що мають вирішальне значення для суспільства; підвищення громадянської компетентності, стимулювання громадської активності, зокрема, навичок співпраці з органами державної влади та вивчення процедур створення і функціонування представництв міжнародних неурядових організацій.

Ключові слова: міжнародна організація, міжнародне співробітництво, міжнародні урядові організації, публічна влада, міжнародні неурядові організації, регіональна політика.

Komarnytska Hanna Omelianivna Doctor of Economics, Associate Professor of the Department Public administration and business management, Ivan Franko National University of Lviv, Kopernyka St., 3, Lviv, 79000, tel.: (032) 235-64-50, e-mail: lozjuk7@gmail.com, hanna.komarnytska@lnu.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0002-5533-6439>.

Ivzhenko Inna Borysivna Candidat of Public Administration, Associate Professor of the Department of theory and technology of social work, Dragomanov National Pedagogical University, Pirogova St., 9, Kyiv, 01601, tel.: (044) 234-11-08, e-mail: inna_ivzhenko@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0003-2224-3292>.

Viremeichyk Anatolii Mykolaiovych Graduate student of the Department of Public Administration and Local Self-Government, Kherson National Technical University, Berislavske Shosse, 24, building 3, Kherson, 73008, tel.: (055) 232-69-09, e-mail: anatoliy-v1972@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0003-0894-8894>

INTERACTION OF INTERNATIONAL NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS WITH THE PUBLIC AUTHORITIES OF UKRAINE

Abstract. Cooperation between public authorities and international non-governmental organizations plays an important role in the political activity of the state. It is noted that the relationship between public authorities and international organizations is determined by a number of principles, methods and priorities that characterize their role in all spheres of public life. At the same time, they are aimed at consolidating joint efforts to ensure a mechanism for effective and efficient control of the state over the observance of human interests, rights and freedoms. It is determined that for effective interaction of international non-governmental organizations with state authorities of Ukraine it is necessary to overcome the following negative phenomena: corruption and bureaucratization of public power; social inertia of citizens. The issue of strengthening the responsibility of public authorities and their officials for compliance with the legislation on the legal status of international non-governmental organizations remains unresolved. Proposals are made for the introduction of an effective model of interaction of international non-governmental organizations with public authorities: ensuring information openness and transparency by public authorities, timely informing public institutions about the preparation of draft decisions; further improvement of the legal framework, elimination of its shortcomings

and gaps, ensuring the effectiveness of the public consultation procedure, introduction of public control, public expertise, including anti-corruption expertise in legal acts; coverage by methods of public control, public examination, monitoring, public consultation on issues of crucial importance to society; increasing civic competence, stimulating public activity, in particular special skills of cooperation with public authorities and studying the procedures for the establishment and operation of representative offices of international non-governmental organizations.

Keywords: international organization, international cooperation, international governmental organizations, public authorities, international non - governmental organizations, regional policy.

Постановка проблеми. Характер взаємин між урядом і громадянським суспільством є одним з визначальних індикаторів демократії. Концепція солідарності та співпраці між органами державної влади та громадянським суспільством щодо формування, реалізації та нагляду за державною політикою відповідає безпосереднім інтересам держави і є однією з її головних характеристик. Крім того, становлення ефективних механізмів зв'язку громадськості з органами державної влади – показник послідовного переходу від авторитарного до демократичного режиму.

В останні роки проведена комплексна оцінка ролі та функцій організації громадянського суспільства в європейських країнах, включаючи Україну. Уряд переглянув свої відносини з громадянським суспільством з метою забезпечення більш ефективної участі громадськості у прийнятті рішень, а також вдосконалення державної політики у сфері надання соціальних послуг та у багатьох інших сферах – від боротьби з безробіттям до поліпшення освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній науковій літературі широко досліджувалась діяльність органів публічної влади та міжнародних урядових і неурядових організацій. Зокрема, окремі аспекти взаємодії громадських організацій з органами місцевого самоврядування вивчали Лізаковська С., Турій О.В., Шумляєва І. Д. Ткач А.О. розглянув питання розвитку співробітництва між міжнародними організаціями (міжурядових та неурядових) та органами місцевої публічної влади України. Ковалова О.В., Корнієнко М.В., Павлютін Ю.В. висвітлили роль громадських організацій у забезпеченні національної безпеки України, а Строяновський В. – роль неурядових дослідницьких організацій у виявленні внутрішніх та зовнішніх загроз у системі національної безпеки України. Разом з тим, питання взаємодії міжнародних неурядових організацій з органами публічної влади України слабо висвітлене в науковій літературі і вимагає більш ґрунтовного дослідження.

Мета статті – дослідити порядок взаємодії міжнародних неурядових організацій з органами публічної влади України.

Виклад основного матеріалу. Громадянське суспільство є невід'ємною складовою механізму, який забезпечує функціонування демократичних інститутів будь-якої країни, стабільність її політичної та соціально-економічної системи, сприяє формуванню обґрунтованої та збалансованої державної політики. Успішна співпраця між органами державної влади та міжнародними

неурядовими організаціями – важлива передумова створення сприятливих умов для формування і розвитку інститутів громадянського суспільства.

Лізаковська С. розглядає неурядові міжнародні організації як «структури, створені для співробітництва у різних сферах суспільного життя, які об'єднують недержавні громадські інституції та громадян кількох країн (організації вчених (Pugwash Conferences on Science and World Affairs), спортивні (FIFA), релігійні організації (The World Council of Churches), профспілкові (Freiburger Verkehrs AG), правові (Amnesty International) тощо)» [1, с. 422].

Шумляєва І. зазначає, що «неурядова міжнародна організація – це організаційно оформлена, заснована на приватному погодженні некомерційна система національних організацій, груп, спілок і окремих громадян, створена з метою реалізації суспільно корисних цілей у різних галузях (політичній, публічно-правовій, соціальній, економічній, культурній тощо), що ґрунтується на неурядових угодах. Іншими словами, держава не несе відповідальності за діяльність своїх громадян у таких організаціях» [2].

Слід зазначити, що до складу міжнародних неурядових організацій входять організації, які не створені відповідно до міжурядових угод. Вони характеризуються відсутністю мети отримання прибутку; юридичним визнанням з боку хоча б однієї із держав або набуттям консультативного статусу при визнанні міжнародної організації; фінансуванням громадянами і юридичними особами більше, ніж однієї держави.

Українські дослідники Купрій В. та Паливода Л. зазначають: «Діяльність неурядових суб'єктів міжнародних відносин допомагає громадськості брати участь у формуванні та прийнятті національних та політичних рішень, а також контролювати виконання цих рішень. За цих умов процес міжнародної політики став більш прозорим, існує безліч механізмів забезпечення законності національної політики та міждержавних рішень, а також контролю за виконанням цих рішень» [3; с. 53].

На думку Турія О., «міжнародні неурядові організації повинні мати легітимність та повноваження – два важливі фактори, що впливають на їх діяльність. Міжнародні організації можуть надавати інформацію про ситуації, з якими вони стикаються, діяти на благо людей та розвивати досвід у своїх сферах діяльності» [4, с. 16].

Варто звернути увагу на наукові дослідження Ткача А., який у своїх працях робить порівняльний аналіз можливості та ефективності діяльності міжурядових та міжнародних неурядових організацій. Він висловлює думку про те, що «міжурядова структура має більші фінансові та організаційні можливості, але сфера засобів впливу, що використовуються міжнародними неурядовими організаціями, як правило, є більш гнучкою та динамічною. Відповідно до регламенту ОБСЄ, НАТО, Європейського Союзу та інших міжурядових установ, учасники таких структур, як правило, не повинні координувати свої дії з урядовими установами, а також не повинні шукати консенсус між практиками різних урядів» [5, с. 137].

Взаємовідносини між органами державної влади та міжнародними організаціями визначаються низкою принципів, методів та пріоритетів, що

характеризують їх роль у всіх сферах суспільного життя. Водночас вони спрямовані на консолідацію спільних зусиль для забезпечення механізму дієвого та ефективного контролю держави за дотриманням інтересів, прав і свобод людини.

Строяновський В. переконаний, що «нові підходи до регіональної політики у європейських країнах дедалі більше спрямовані на передачу влади та ресурсів на субнаціональний рівень, щоб регіони могли розвивати власні території та підвищувати конкурентоспроможність. Міністерства та центральні відомства в основному виступають координаторами та партнерами регіонального розвитку, які здійснює сам регіон» [6, с. 103].

Міжнародна неурядова організація Amnesty International заснована в 1961 році. Організація розслідує порушення прав людини, доводить ці порушення до відома громадськості, домагається звільнення «в'язнів совісті» (тих, хто перебуває в ув'язненні за свої переконання або через етнічне походження, стать, колір шкіри або мову).

Неурядова організація Human Rights Watch, заснована в 1978 році, здійснює моніторинг, розслідування і документує порушення прав людини більш ніж у 70 країнах світу; проводить інформаційно-роз'яснювальні кампанії з метою впливу на ту чи іншу ситуацію; виступає проти порушення основних прав людини, включаючи смертну кару і дискримінацію на основі сексуальної орієнтації.

Міжнародний комітет Червоного Хреста – гуманітарна організація, що у всьому світі здійснює свою діяльність, виходячи з принципу нейтральності та неупередженості. Вона надає захист і допомогу постраждалим у збройних і внутрішніх конфліктах. Представництва організації розташовані майже у 80 країнах світу. У ситуаціях збройних конфліктів Міжнародний комітет Червоного Хреста координує діяльність національних товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця та Міжнародної Федерації, що їх об'єднує.

Doctors Without Borders / Medecins Sans Frontieres – міжнародна незалежна гуманітарна медична організація, що надає невідкладну допомогу жертвам збройних конфліктів, природних катастроф і тим, кому відмовлено в медичній допомозі незалежно від статі.

Організація Reporters sans frontiers заснована у 1985 році з метою боротьби проти цензури і за звільнення журналістів, які перебувають в ув'язненні через свою професійну діяльність. Щорічно публікує на своєму веб-сайті індекс свободи слова більш ніж у 160 країнах світу.

Основним завданням Міжнародного історико-просвітницького, правозахисного та благодійного товариства «Меморіал» спочатку було дослідження політичних репресій в СРСР. У даний час товариство об'єднує десятки організацій у Росії, Німеччині, Казахстані, Латвії, Вірменії, Грузії та Україні, що ведуть дослідницьку, правозахисну та просвітницьку роботу.

Недержавна правозахисна організація The International Commission of Jurists працює у сфері міжнародного права з прав людини і міжнародних стандартів системи правосуддя. Організація є постійно діючою групою з 60 провідних юристів (суддів і адвокатів) з різних країн, у тому числі, представників вищого

ешелону судової влади Австралії, Канади, Південної Африки, Німеччини та інших країн.

World Organization Against Torture – створена у 1985 році міжнародна коаліція некомерційних громадських організацій, які здійснюють боротьбу проти тортур, позасудових страт, насильницьких зникнень людей та інших форм жорстокого, нелюдського поводження.

Міжнародний правозахисний рух *Fédération internationale des ligues des Droits de l'Homme* об'єднує правозахисні організації більш ніж із ста країн. Мета об'єднання – надання підтримки цим організаціям, які використовують Міжнародний правозахисний рух як трибуну для власного позиціонування на міжнародному рівні.

Міжнародна програма *The Observatory for the Protection of Human Rights Defenders*, що діє з 1997 року, є спільним проектом Міжнародної федерації за права людини і Всесвітньої організації проти тортур. Публікує щорічний звіт про становище правозахисників у країнах Європи.

The International Bar Association's Human Rights Institute створений у 1995 році при Міжнародній асоціації юристів. Інститут проводить навчання юристів, включаючи суддів і прокурорів, здійснює правовий захист прав людини.

Міжнародна неурядова організація *Committee to Protect Journalists*, що створена в 1981 році американським кореспондентом, займається захистом прав журналістів. Організація здійснює збір інформації про репресії і вбивства журналістів по всьому світу. Комітет щорічно присуджує премію «*International Press Freedom Awards*» журналістам і правозахисникам, які за свої публікації та захист свободи слова піддавалися переслідуванням.

International Freedom of Expression Exchange об'єднує 71 організацію, що стежать за станом свободи слова, і направляє зібрану ними інформацію окремим особам і організаціям у всьому світі. Заснована у 1992 році в Монреалі. Одним із засновників є Комітет захисту журналістів. [7; с.136]

Впродовж останніх п'яти років регулювання взаємодії зазначених міжнародних неурядових організацій з органами державної влади України здійснювалося на підставі Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства на 2016-2020 рр. Стратегію розроблено з метою створення сприятливих умов для функціонування і розвитку в суспільстві громадянської ініціативи та самоорганізації, формування та діяльності інституцій громадянського суспільства, і, що найважливіше, створення умов для функціонування в Україні представництв міжнародних неурядових організацій, налагодження партнерської взаємодії між ними та органами державної влади, а також органами місцевого самоврядування [9; с.108].

Формування нової Національної стратегії вимагало глибокого вивчення проблем реалізації попередньої стратегії, формулювання завдань та заходів, що враховують нові виклики громадянського суспільства, розширення участі громадськості у формулюванні рекомендацій щодо національної політики [8].

Основною проблемою реалізації Національної стратегії експерти визнали нечіткий розподіл відповідальності між органами державної влади: Координаційним комітетом, Кабінетом Міністрів України (КМУ), Секретаріатом

Кабінету Міністрів України, Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства, регіональними Координаційними радами, обласними державними адміністраціями та обласними радами.

16 червня 2021 р. Кабінет Міністрів України схвалив проект Указу Президента України «Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки». Стратегію розроблено з метою створення сприятливих умов для функціонування і розвитку в суспільстві громадянської ініціативи та самоорганізації, формування та діяльності інститутів громадянського суспільства, і, що найважливіше, створення умов для функціонування в Україні представництв міжнародних неурядових організацій, налагодження партнерської взаємодії між ними та органами державної влади, а також органами місцевого самоврядування.

Стратегією визначено такі основні стратегічні напрямки:

- забезпечити ефективні процедури участі громадськості у формуванні та реалізації національної політики на національному та регіональному рівнях та вирішити важливі місцеві проблеми;
- створити сприятливі умови для формування та інституційного розвитку представництв міжнародних неурядових організацій;
- стимулювати участь представництв міжнародних неурядових організацій у соціально-економічному розвитку України;
- створити належні умови для міжнародної співпраці [10].

Очікуваними результатами від впровадження Національної стратегії є:

- підвищення обізнаності громадян про можливість участі у заходах представництв міжнародних неурядових організацій в Україні;
- спрощення процедур реєстрації представництв міжнародних неурядових організацій;
- посилення інституційних та ресурсних можливостей організацій громадянського суспільства;
- розширення механізму фінансової підтримки організацій громадянського суспільства, їх участі у соціально-економічному житті;
- здійснення волонтерської та благодійної діяльності [10].

Проект нової Національної стратегії розроблений робочою групою, роботу якої координував Департамент інформації та взаємодії з громадськістю Секретаріату Кабінету Міністрів України. До складу групи розробників входили представники органів Офісу Президента, виконавчої влади, інститутів громадянського суспільства.

На першому етапі підготовки здійснювався збір пропозицій:

- під час координаційних засідань робочої групи Координаційної ради з питань реалізації Стратегії;
- через веб-сайт «Влада і громадянське суспільство» (www.civic.kmu.gov.ua);
- під час регіональних громадських обговорень;
- у форматі «світового кафе» (Керівний комітет Ініціативи вважає використання цього формату в Україні найбільш вдалим).

Під час другого етапу обговорення відібрані пропозиції винесені на онлайн

голосування. Учасники голосування обирали п'ять пріоритетних заходів. За результатами голосування сформовано проект плану дій. У підсумку сформовано план, що містить сімнадцять зобов'язань і враховує п'ять «великих викликів»:

- підвищення рівня доброчесності в державному управлінні;
- збільшення кількості представництв міжнародних неурядових організацій в Україні;
- ефективніше управління державними ресурсами;
- створення нових інституцій громадянського суспільства;
- підвищення рівня соціальної відповідальності.

Одним із найбільш вдалих результатів співпраці органів державної влади та міжнародних неурядових організацій можна вважати те, що українську електронну систему публічних закупівель «ProZorro» визнано переможцем третьої міжнародної премії Open Government Awards 2016 під час Глобального саміту Партнерства у Парижі у грудні 2016 року.

Висновки. Для ефективної взаємодії міжнародних неурядових організацій з органами державної влади України необхідно подолати такі негативні явища: корупцію та бюрократизацію публічної влади; соціальну інерцію, коли громадяни не бажають захищати власні інтереси та брати участь у політиці. Невирішеним залишається питання посилення відповідальності органів державної влади та їх посадових осіб за дотримання законодавства про правовий статус міжнародних неурядових організацій.

За результатами проведеного дослідження можна дати такі пропозиції щодо запровадження ефективної моделі взаємодії міжнародних неурядових організацій з органами державної влади:

- забезпечення інформаційної відкритості та прозорості з боку органів державної влади, вчасне інформування громадських інституцій про підготовку проектів рішень;
- подальше вдосконалення законодавчої бази, усунення недоліків та прогалин, забезпечення ефективності процедур консультування громадськості, впровадження громадського контролю, громадської експертизи, включаючи антикорупційну експертизу в правових актах;
- охоплення методами громадського контролю, громадської експертизи, моніторингу, процедур консультування громадськості питань, що мають вирішальне значення для суспільства;
- підвищення громадянської компетентності, стимулювання громадянської активності, зокрема співпраці із органами державної влади, вивчення процедур створення і діяльності представництв міжнародних неурядових організацій.

Подальші розвідки у даному напрямку вбачаються у дослідженні механізму співпраці органів державної влади з міжнародними урядовими і неурядовими організаціями.

Література:

1. Lizakowska S. European standards of interaction between public authorities and civil society organizations. *Public Administration and Regional Development*. 2020. № 8, P. 422-443.

DOI: 10.34132/pard2020.08.04.

2. Шумляєва І.Д. Розвиток взаємовідносин органів публічної влади та громадян на місцевому рівні в умовах формування правової держави. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2019. № 2. С. 157-165.
3. Купрій В., Паливода Л. Громадська експертиза та громадський моніторинг діяльності органів влади. Київ: Макрос, 2011. 200 с.
4. Turii O.V. Legal aspects of interaction of public organizations with local self-government bodies. *Public Administration Aspects*. 2018. № 6(8) P. 15-23. DOI: 10.15421/151842
5. Ткач А.О. Участь міжнародних міжурядових та неурядових організацій у процесі розвитку міжнародного співробітництва органів місцевої публічної влади в Україні. *Наук. праці [Чорноморського держ. ун-ту ім. Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»]*. 2015. Т. 263. Вип. 252. С. 137–143.
6. Stroianovskiy V. The role of non-governmental research organizations in identifying internal and external threats in the system of national security of Ukraine. In: *Investments: Practice and Experience*. 2017. №. 2, P. 103-107.
7. Kovalova O.V., Korniienko M.V., Pavliutin Y.V. The Role of Public Organizations in Ensuring National Security of Ukraine. *Cuestiones Políticas*. 2020. № 37(65), P. 136-155.
8. Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства на 2016-2020 рр.: Указ Президента України від 26 лютого 2016 року № 68/2016 / Президент України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68/2016#Text> (Дата звернення 17.07.2021 р.).
9. Lisovska Y. Administrative and legal activity of non-governmental bodies and organizations as structural elements of the information security system. *Scientific Works of IAPM*. 2014. №. 41, Vol. 2. P. 108-113.
10. Розроблено Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки. URL: <https://tamarisk.org.ua/rozrobleno-nacjonalnu-strategiyu-spruyannya-rozvytku-gromadyanskogo-suspilstva-v-ukrayini-na-2021-2026-roky/> (Дата звернення 17.07.2021 р.)

References:

1. Lizakowska, S. (2020). European standards of interaction between public authorities and civil society organizations. *Public Administration and Regional Development*, 8, 422-443. Retrieved from: <https://doi.org/10.34132/pard2020.08.04> [in English].
2. Shumliaieva, I.D. (2019). Rozvytok vzaiemovidnosyn orhaniv publichnoi vlady ta hromadian na mistsevomu rivni v umovakh formuvannia pravovoi derzhavy [Development of relations between public authorities and citizens at the local level in the conditions of formation of the rule of law]. *Derzhavne upravlinnya ta mistseve samovryaduvannya – Public administration and local self-government*. 2. 157-165. [in Ukrainian].
3. Kupriy, V., Palyvoda, L. (2011). Hromads'ka ekspertyza ta hromads'kyi monitorynh diyal'nosti orhaniv vlady [Public examination and public monitoring of the activity of the authorities]. Kyiv: Makros [in Ukrainian].
4. Turii, O.V. (2018). Legal aspects of interaction of public organizations with local self-government bodies. *Public Administration Aspects*, 6(8), 15-23. Retrieved from: <https://doi.org/10.15421/151842> [in English].
5. Tkach A.O. (2015). Participation of international intergovernmental and non-governmental organizations in the process of development of international cooperation of local public authorities in Ukraine". *Scientific Papers [Chernomorsky State University named after Petro Mohyla of the Kyiv-Mohyla Academy complex]*. Series: *Public Administration*, 263, 137-143 [in English].
6. Stroianovskiy, V. (2017). The role of non-governmental research organizations in identifying internal and external threats in the system of national security of Ukraine. In: *Investments: Practice and Experience*, 2, 103-107 [in English].
7. Kovalova, O.V., Korniienko, M.V., Pavliutin, Y.V. (2020). The Role of Public Organizations in Ensuring National Security of Ukraine. *Cuestiones Políticas*, 37(65), 136-155.

8. Pro Natsional'nu stratehiyu spryyannya rozvytku hromadyans'koho suspil'stva na 2016-2020: Ukaz Prezydenta Ukrayiny vid 26 lyutoho 2016 roku № 68/2016 [*On the National Strategy for Civil Society Development for 2016-2020: Decree of the President of Ukraine*]. zakon.rada.gov.ua. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68/2016#Text> [in Ukrainian].

9. Lisovska, Y. (2014). Administrative and legal activity of non-governmental bodies and organizations as structural elements of the information security system. In: *Scientific Works of IAPM*, 41, 108-113 [in English].

10. Rozrobleno Natsional'nu stratehiyu spryyannya rozvytku hromadyans'koho suspil'stva v Ukrayini na 2021-2026 roky [The National Strategy for Promoting the Development of Civil Society in Ukraine for 2021-2026 has been developed.]. Retrieved from: <https://tamarisk.org.ua/rozrobleno-naczionalnu-strategiyu-spryyannya-rozvytku-gromadyanskogo-suspilstva-v-ukrayini-na-2021-2026-roky/> [in Ukrainian].